

Aanknopingspunten

Deze module levert aanknopingspunten bij de volgende thema's:

- Surrealisme
- Dromen
- Animatie
- Walt Disney
- Tekenfilm
- Sigmund Freud

Dimensies

- Feit en fictie
- Schoonheid en lelijkheid
- Autonoom en toegepast
- Ambachtelijk en industrieel
- Amusement en engagement
- Digitaal en analoog
- Individueel en coöperatief
- Traditie en innovatie
- Herkenning en vervreemding
- Monodisciplinair, multidisciplinair, interdisciplinair
- Lokaal en globaal

stArt

FILM

Salvador Dalí & Walt Disney

DESTINO

DOMEIN A.
VERKENNING

... een bijzondere samenwerking

Kanye West en Adidas, Run DMC en Aerosmith, U2 en Pavarotti; zomaar wat voorbeelden van artiesten die eenmalig samenwerkten. Zo'n samenwerking kan een uniek resultaat opleveren. Vooral wanneer de verschillende stijlen perfect samensmelten. Maar zo'n project kan ook falen omdat de artistieke opvattingen te erg van elkaar verschillen.

In 1945 begon een bijzondere samenwerking tussen schilder Salvador Dalí en filmproducent Walt Disney. Een kunstschilder die met een commerciële filmproducent gaat samenwerken was voor die tijd heel bijzonder, vooral vanwege hun verschillende doelgroepen. Maar wat ze gemeen hadden was hun liefde voor het scheppen van droomwerelden. Dit zou weleens kunnen leiden tot een succesfilm. Dalí kreeg van Disney de opdracht een film te maken op het Mexicaanse volksliedje *Destino*. Dalí stemde in en ging ijverig aan de slag. Helaas moest het project al na drie maanden stoppen: voor Disney was het handiger om in commerciële films te investeren. Het enige wat deze samenwerking had voortgebracht waren **storyboard**tekeningen van Dalí

en een 17 seconden durende film. Pas in 1999 werd het project voortgezet door Disneys neefje Roy. Een team animators voltooide de film in 2003. Het resultaat is een versmelting van twee unieke stijlen: de **surrealistische tekeningen** van Dalí en de sprookjesachtige sfeer van Disney.

Dankzij deze samenwerking kunnen we nu kijken naar een film die een tot leven gewekt surrealistisch schilderij van Dalí lijkt te zijn. Er zijn typische kenmerken van zowel Disney als Dalí te herkennen in deze film.

JE KUNT DE FILM BEKIJKEN
VIA DEZE LINK

Als je de film wat beter bekijkt kun je letten op de **inhoud** en **vormgeving** van de film.

1. 3. Iedereen is wel bekend met de films en figuren van Walt Disney. Neem één Disneyfilm die je hebt gezien in gedachten. Geef drie voorbeelden waarin deze film typisch Disney was.
2. 10. Zijn er elementen in deze korte film waarin je de stijl van Walt Disney herkent? Geef een voorbeeld.
3. 5. Waarin verschilt deze film van de Disneyfilm die jij hebt gezien? Noem een verschil in inhoud en een verschil in vormgeving.

In de film zit geen dialoog. Het uitgangspunt voor het tekenen van de beelden was een bestaand, Mexicaans volksliedje met de naam *Destino*. De muziek is geschreven door de Mexicaanse componist Armando Domínguez en er wordt gezongen door Dora Luz.

Speel de film nogmaals af waarbij je let op de muziek. Lees mee met de songtekst.

4. 10. Vind je dat hier gebruik is gemaakt van typische Disneymuziek? Noem zowel een muzikaal kenmerk als de tekst in je antwoord.

DOMEIN B. VERBREDING

*Now I can smile and say
Destino
My heart was sad and lonely*

*In knowing that you only
Could bring my love to me
Destino
This heart of mine is thrilled now
My empty arms are filled now
As they were meant to be*

*For you came along
Out of a dream I recall
Yes you came along
To answer my call*

*I know now
That you are my destino
We'll be as one for we know
Our destiny of love.*

*Nu kan ik lachen en zeggen:
Destino.
Mijn hart was droevig en alleen.*

*Omdat het wist dat alleen jij
Mijn liefde naar mij kon brengen.
Destino.
Dit hart van mij is gelukkig nu.
Mijn lege armen zijn gevuld nu.
Zoals altijd de bedoeling was.*

*Want jij kwam uit een droom,
weet ik nog goed.
Ja jij kwam
Mijn roep tegemoet.*

*En nu weet ik
Dat jij mijn destino bent.
We zullen één zijn,
Want we kennen ons liefdeslot.*

De kunstenaars

In 1945 werd Salvador Dalí (1904-1989) door Disney benaderd om een film te maken. Walt Disney lag op dat moment onder vuur bij critici vanwege zijn commerciële in plaats van artistieke focus.

Dalí ging hard aan het werk in de studio's van Walt Disney in Californië. Toen Walt Disney het financieel moeilijk had, besloot het zijn koers te veranderen. Het project met Dalí moest stoppen.

De surrealistische beelden van Dalí zijn gebaseerd op dromen, nachtmerries en het onderbewuste. Hij creëerde vervreemdende droomwerelden. Daarvoor moet het rationele denken worden uitgeschakeld. Deze surrealistische kunst sloot perfect aan bij het gevoel van vervreemding dat heel veel mensen in de tijd van het Interbellum (1919-1939) ervoeren. Het rationele denken had bij de generatie vóór hen de Grote Oorlog niet weten te voorkomen. Twijfel en onzekerheid waren emoties die in de maatschappij te voelen waren.

Film was een perfect medium om dromen na te bootsen. Totaal willekeurige beelden kunnen naast elkaar worden geplaatst en creëren een nieuwe realiteit, ofwel sur-realiteit.

Het kunstwerk

De film *Destino* is een symbolisch verhaal over het personage Chronos, de **personificatie** van de tijd. Zijn liefde voor de sterfelijke dame Dahlia blijft onbeantwoord. Hij blijft zitten met een oneindig verlangen.

Het verhaal wordt door Disney omschreven als een simpel liefdesverhaal 'boy meets girl'. Dalí vatte het verhaal samen als 'een magisch vertoon van het problematische leven in het labyrint van de tijd'. In deze uitspraken komt het verschil tussen de beide kunstenaars duidelijk naar voren.

De film zit vol symbolische verwijzingen. Door de manier waarop Disney over de film praat, lijkt het erop dat Disney het niet belangrijk vindt deze verwijzingen te begrijpen.

Wat we eens kunnen zijn met Disney is dat de kijker absoluut begrijpt dat het gaat over onvervulde liefde en het verlangen dat blijft hangen.

5. a. 10: Zoek drie afbeeldingen op van kunstwerken van Dalí.
b. 5: Vergelijk deze afbeeldingen met de animatiefilm. Zie je overeenkomsten?
6. Surrealistische kunstenaars probeerden alles wat rationalistisch was te omzeilen. Associaties en toeval waren voor hen manieren om kunst te kunnen maken. Bij Dalí zie je met name het bewustzijn van de dromen terug. Bij het manifest dat de kunstenaars schreven, verbonden zij hun ideeën aan het werk van de psycholoog Sigmund Freud. Freud schreef in zijn psychoanalyse dat er een onderbewustzijn is waarin allerlei driften verborgen zitten. Dromen waren voor Freud een belangrijke informatiebron om zijn patiënten te helpen. (vwo)
- a. 20: Zoek meer informatie over de psychoanalyse van Freud. Schrijf in het kort op wat je hebt gevonden.
b. 5: Zoek een kunstwerk dat behoort tot het surrealisme.
c. 20: Leg uit op welke manier de surrealisten beïnvloed zijn door de theorieën van Freud. Bespreek een kenmerk van het kunstwerk dat je hebt opgezocht in je uitleg.

7. Surrealisten gebruikten in hun kunstwerken toeval en associaties. Kijk eens naar de film *Un chien andalou*, een samenwerking tussen Luis Buñuel en Salvador Dalí. Voor deze film schreven ze geen script, maar associeerden ze door op beelden die ze de nacht ervoor hadden gedroomd. De film bouwde zich dus op door vrije associaties. Je kunt de film hieronder bekijken.

- a. 20: Maak samen in een groep (minimaal 4) een cadavre exquis. Volg hiervoor de instructies van je docent.
b. 5: Op welke manier heeft toeval een rol gespeeld in jullie werk?
c. 3: Wat vind je van het resultaat? Geef antwoord in 4 steekwoorden.

8. Het verhaal van de film *Destino* heeft een klassiek thema, namelijk een onbereikbare liefde.
- a. 30: Onderzoek wanneer dit thema voor het eerst in de kunsten te vinden is.
b. 20: Zoek een hedendaags kunstwerk (alle disciplines mogelijk) waarin dit thema terugkomt.
c. 10: Leg uit hoe het thema in de kunstwerk is vertaald.

DOMEIN C, VERDIEPING

In de film *Destino* wordt duidelijk dat de samenwerking tussen deze twee tegenpolen heel goed heeft gewerkt. Hierboven zie je een ander beroemd voorbeeld: de Mondriaanjurk (1965) van Yves Saint Laurent.

9. Nu ga jij zelf op zoek naar een krachtige combinatie. Jij gaat vanuit deze samenwerking aan de slag met het maken van een kunstwerk. In je kunstwerk laat je belangrijke aspecten van twee verschillende kunstuitingen duidelijk terugkomen. Alle kunstdisciplines mogen worden gebruikt, zowel oude als hedendaagse kunst.

- Neem een kunstenaar of stroming en een voorwerp als uitgangspunt. Om dit makkelijker te maken kunnen de onderwerpen op kaartjes willekeurig worden verdeeld. Als je zelf een bijzondere combinatie weet kun je die natuurlijk ook gebruiken.

10. In de film *Destino* lijkt een schilderij van Dalí tot leven te komen in een animatie. De kunstwerken van Dalí lenen zich goed om bij te fantaseren. In deze opdracht neem je een schilderij van Dalí als uitgangspunt en laat het schilderij 'tot leven' komen in een eigen vertaling. Je mag hiervoor elke discipline gebruiken.

Een paar voorbeelden zijn:

- Laat een schilderij tot leven komen in een zelfgemaakte animatie (stopmotion/computer);
- Maak een muziekcollage waarin je de sfeer van het schilderij weergeeft;
- Schrijf een kort verhaal of gedicht, geïnspireerd op de voorstelling van het schilderij.

DOMEIN D, VERBINDING

Wanneer je de resultaten van opdracht 9 van jezelf en klasgenoten hebt bekeken zul je merken dat de resultaten erg verschillen. Iedereen heeft namelijk andere uitgangspunten genomen om uit te werken. Wat universeel is, is dat je de kunststroming moest zien te verwerken in een voorwerp. Is dat bij iedereen even goed gelukt?

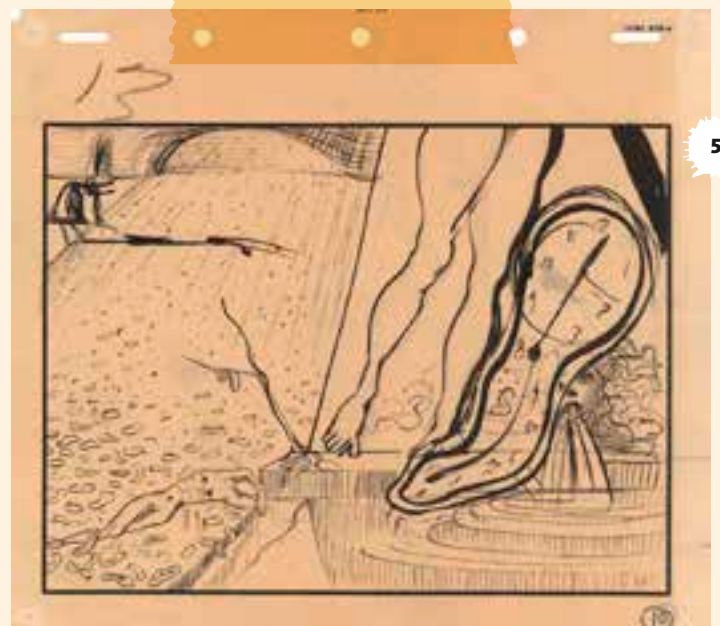

11.

- Reflecteer eerst op je eigen werk:
  - Hoe vind je dat het bij jouw eigen werk is gelukt om de uitgangspunten te combineren?
  - Hoe is de verdeling tussen de uitgangspunten? Zijn ze allebei duidelijk herkenbaar of is de een meer vertegenwoordigd dan de ander?
  - Is jouw resultaat creatief of is het resultaat voordehandliggend?
- Beantwoord dezelfde vragen voor het werk van je klasgenoten.

12. Is je opvatting van de film *Destino* veranderd nu je zelf een mix hebt gemaakt? Leg uit waarom wel/niet.

Storyboardtekening van *Destino*